

Тенденції в економіці 2018

Тетяна Ситник

Стратегічний семінар | 14 грудня 2018 року

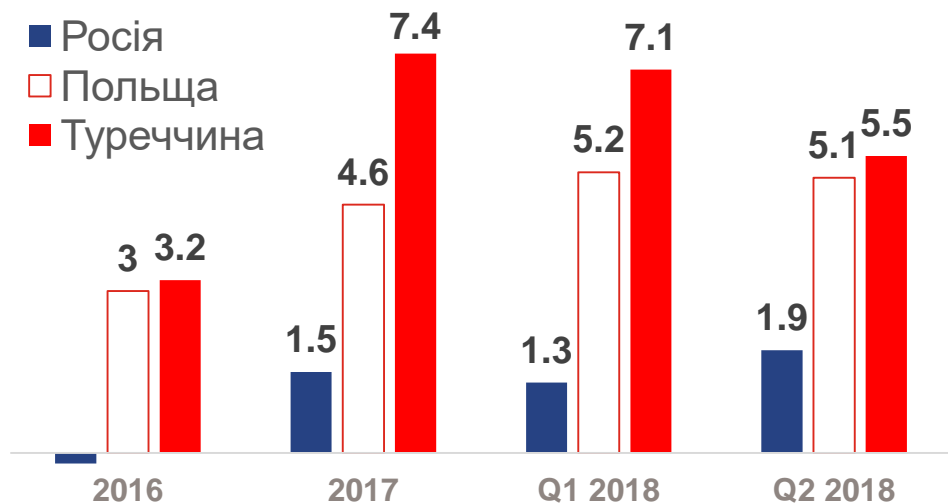
Україна: Зростання ВВП у 2018 децю прискорилось

Реальний ВВП поквартально

Україна зростає повільніше, ніж її торговельні партнери

Експорт:

Росія
9%

Польща
6%

Туреччина
6%

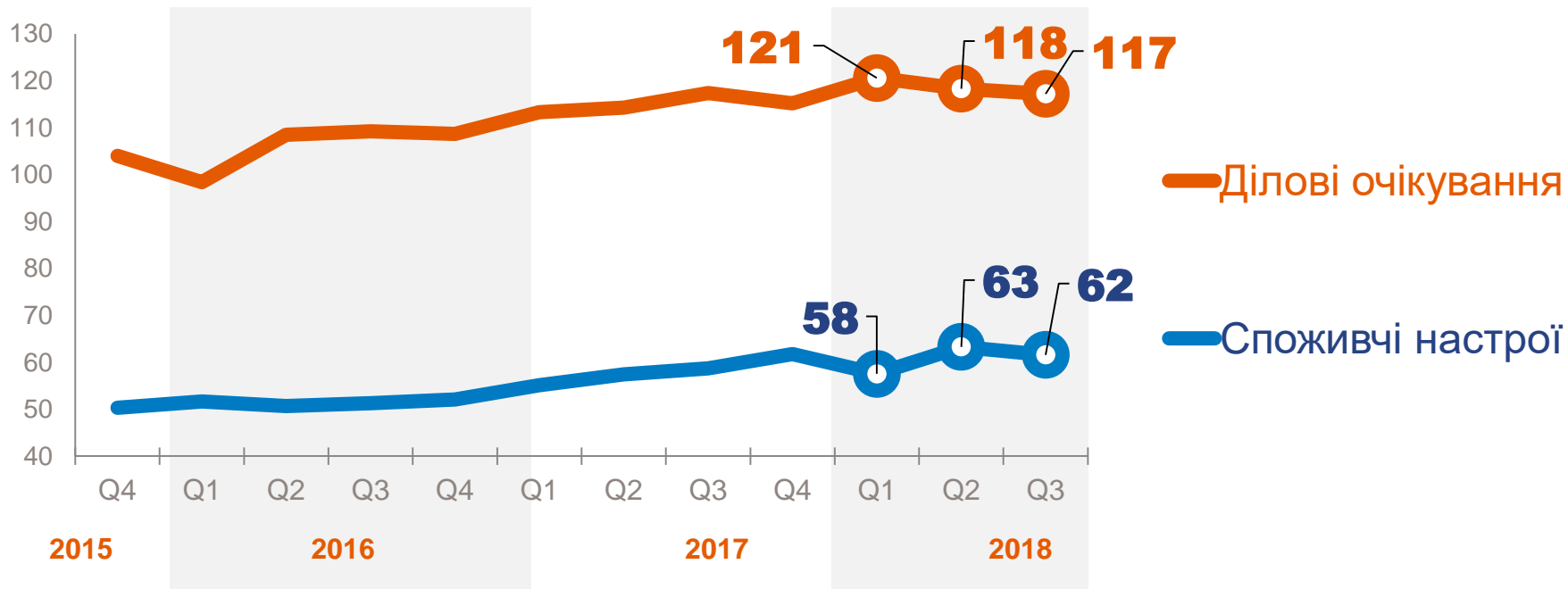
Середні темпи росту ВВП за групами країн:

- **6%** в середньому зростання країн, ринки яких розвиваються
- **4%** в середньому зростання країн торговельних партнерів України
- **2%** в середньому зростання розвинутих країн

Індекс ділових очікувань підприємств та споживчі настрої

Обидва мають тенденцію до зростання

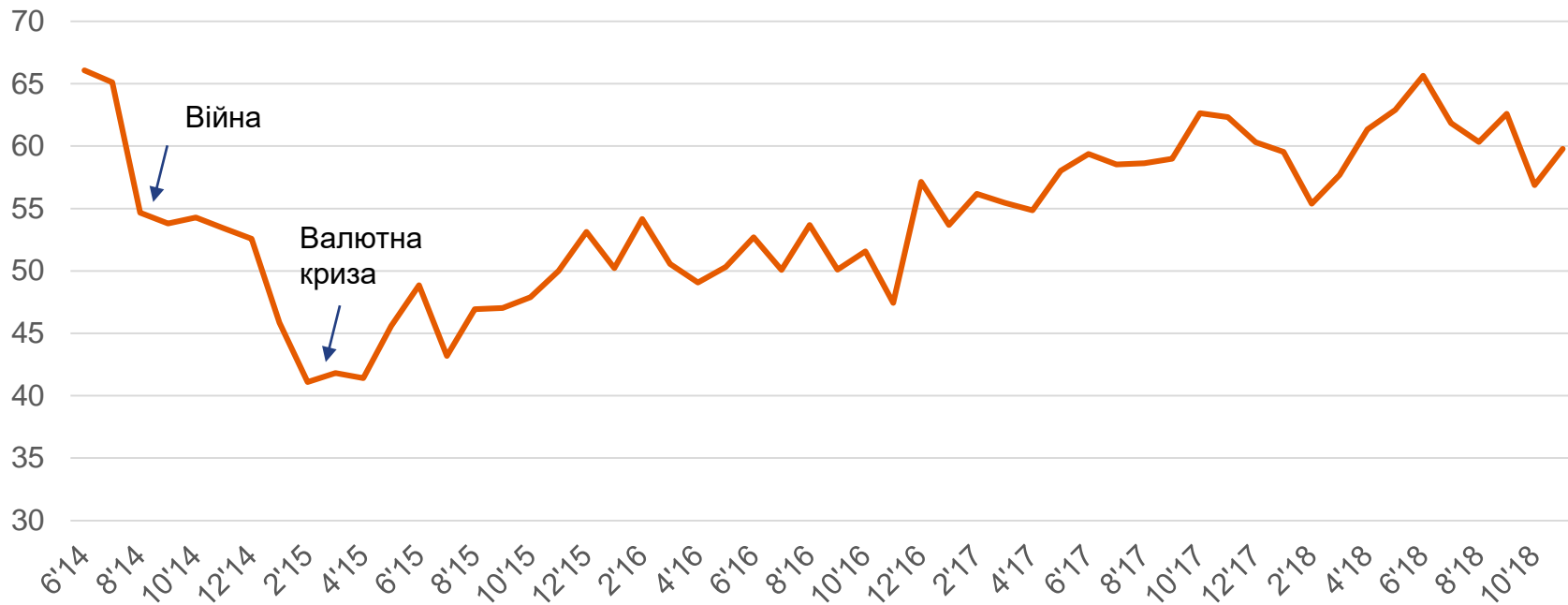
Дані НБУ (індекс ділових очікувань), GfK Ukraine (індекс споживчих настроїв)

© GfK | Тенденції в економіці 2018 | 14 грудня 2018 року

У четвертому кварталі 2018 року споживчі настрої повертаються на рівень початку року

Індекс споживчих настроїв, 2014-2018, індекс від 0 до 200

Виробництво

Динаміка галузей, які роблять найбільший внесок у ВВП

На ці 5 галузей припадає 50% українського ВВП

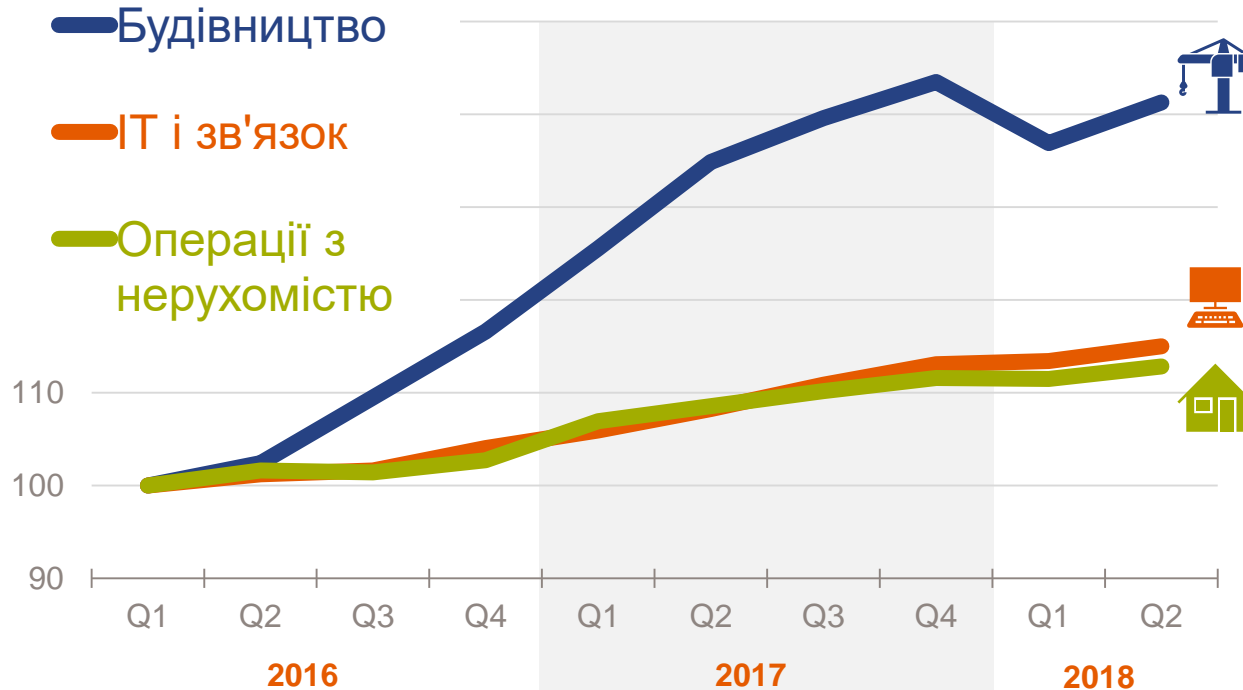
Головні драйвери зростання — торгівля і переробна промисловість
Добре розвивається транспорт
Сільське господарство має циклічний розвиток
Падіння у добувній промисловості

Дані Держстату, сезонно згладжені, власні розрахунки індексу

© GfK | Тенденції в економіці 2018 | 14 грудня 2018 року

Лідери зростання

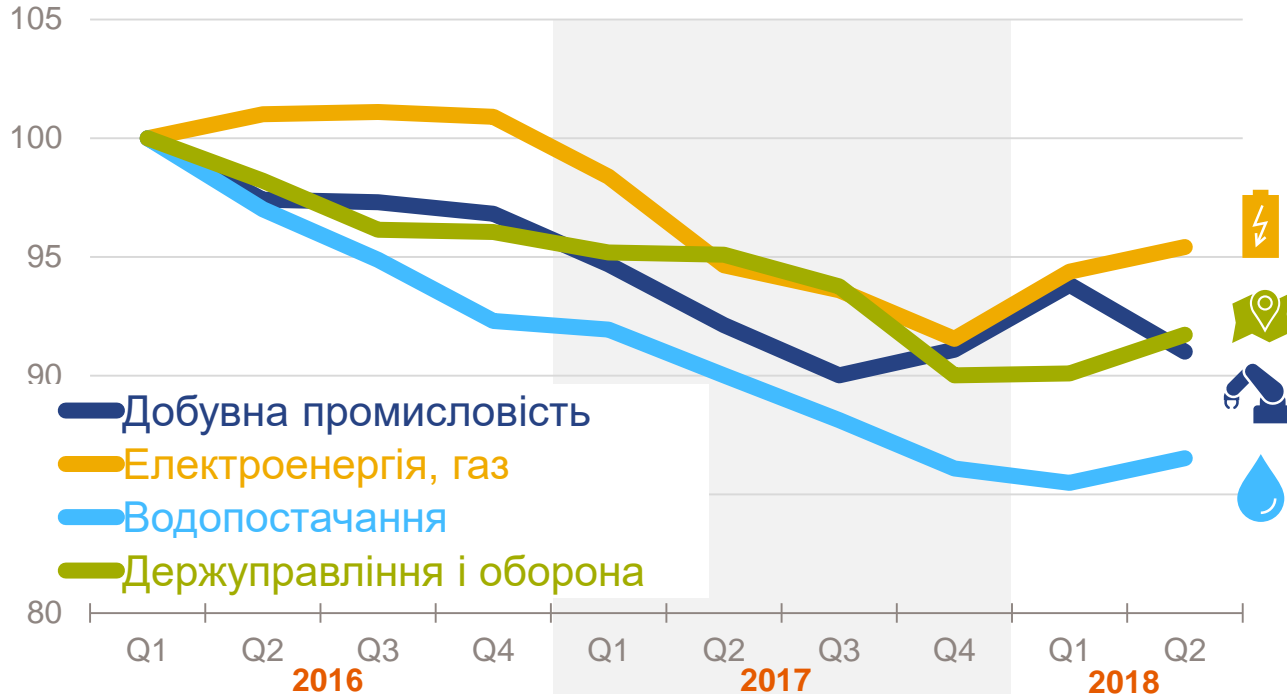
На ці галузі припадає 12% ВВП (з них 6% — на операції з нерухомістю)

Безумовний лідер за темпами росту — будівництво
Проте ріст будівництва вичерпався у 2018 році
Стабільне зростання ІТ і комунікацій та операцій з нерухомістю

Лідери падіння

На ці галузі припадає 15% ВВП (з них 6% — на добувну промисловість і 5% на державне управління)

Галузі постачання електроенергії, газу і води зламали негативний тренд у 2018 році
 Добувна промисловість має нестабільну динаміку

Динаміка у добувній промисловості

Найбільше падіння — у добуванні вугілля

% зміни обсягів до попереднього року

Попит

Динаміка складових ВВП з боку попиту

Сильний ріст інвестицій
Помірне зростання споживання домашніх господарств
Ріст споживання та інвестицій нівелюється ростом імпорту
Експорт слабкий

Дані Держстату, сезонно згладжені, власні розрахунки індексу, Q1 2016=100

© GfK | Тенденції в економіці 2018 | 14 грудня 2018 року

Споживання домашніх господарств:
помірне зростання, істотний внесок у ВВП

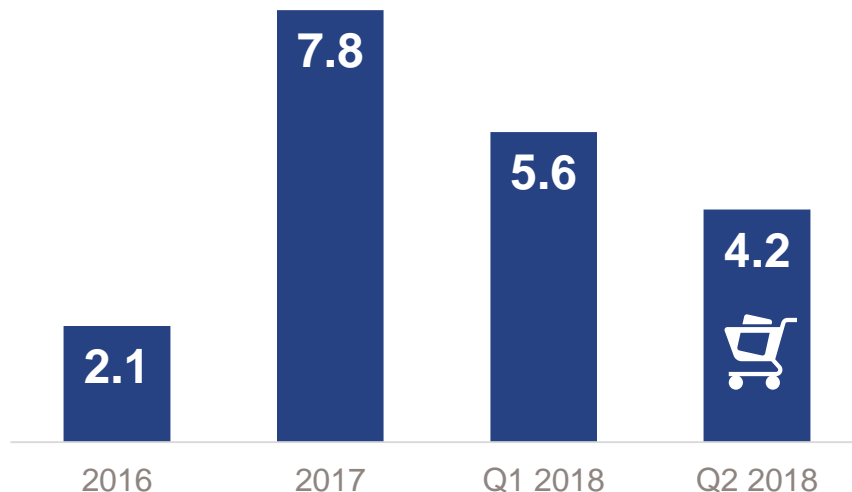
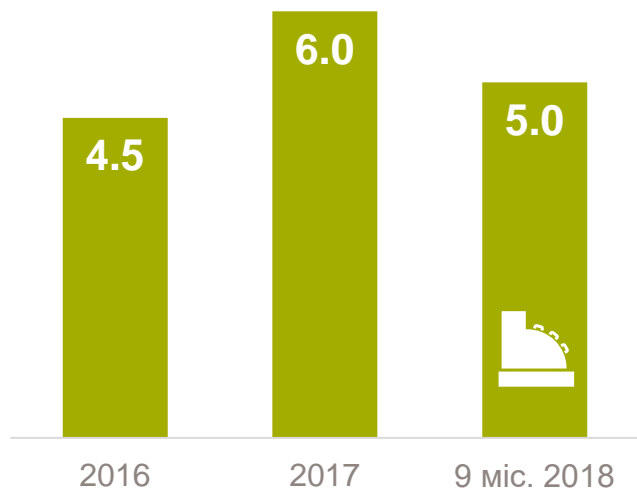
Роздрібна торгівля і споживання домашніх господарств

Ріст споживання вповільнюється

Динаміка роздрібногo товарообігу,
% зміни рік до року

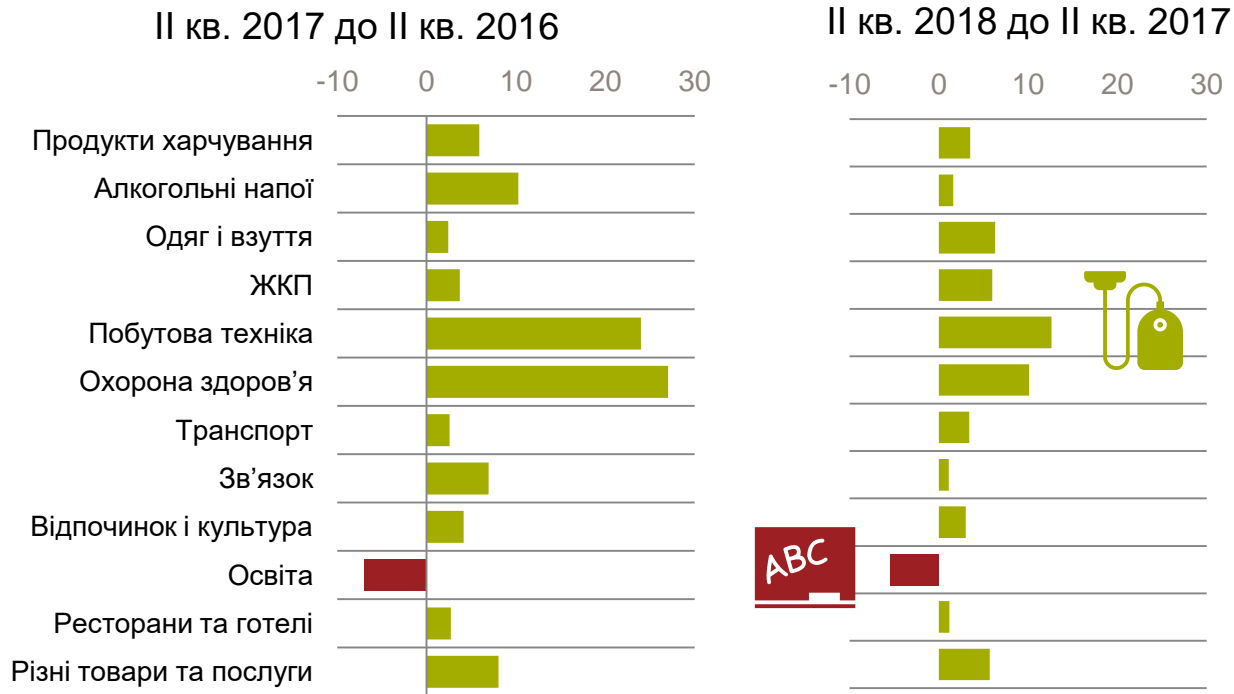
**Динаміка споживання домашніх
господарств, % зміни рік до року**

Споживання домашніх господарств за цілями

Найбільше зростає побутова техніка: задоволення відкладеного попиту триває

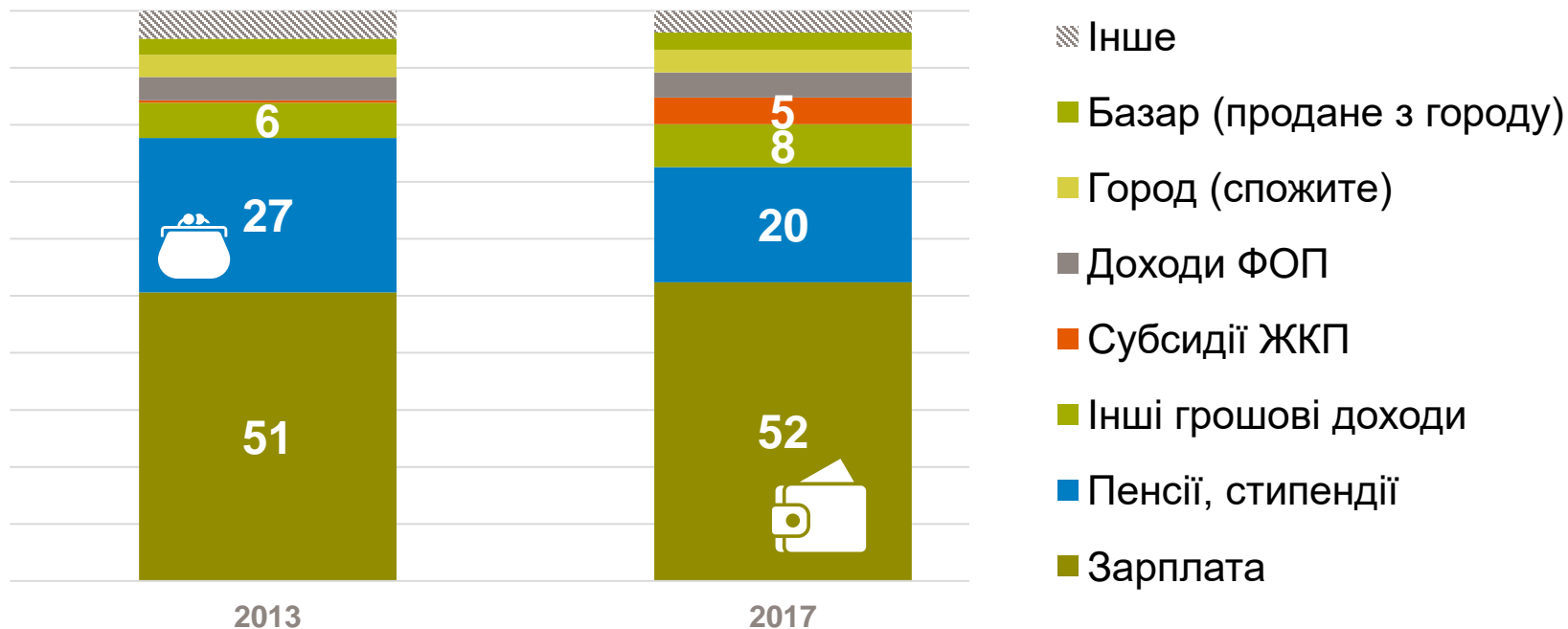
Дані Держстату (національні рахунки)

© GfK | Тенденції в економіці 2018 | 14 грудня 2018 року

Структура доходів громадян

Зростання зарплати випереджає зростання соціальних виплат

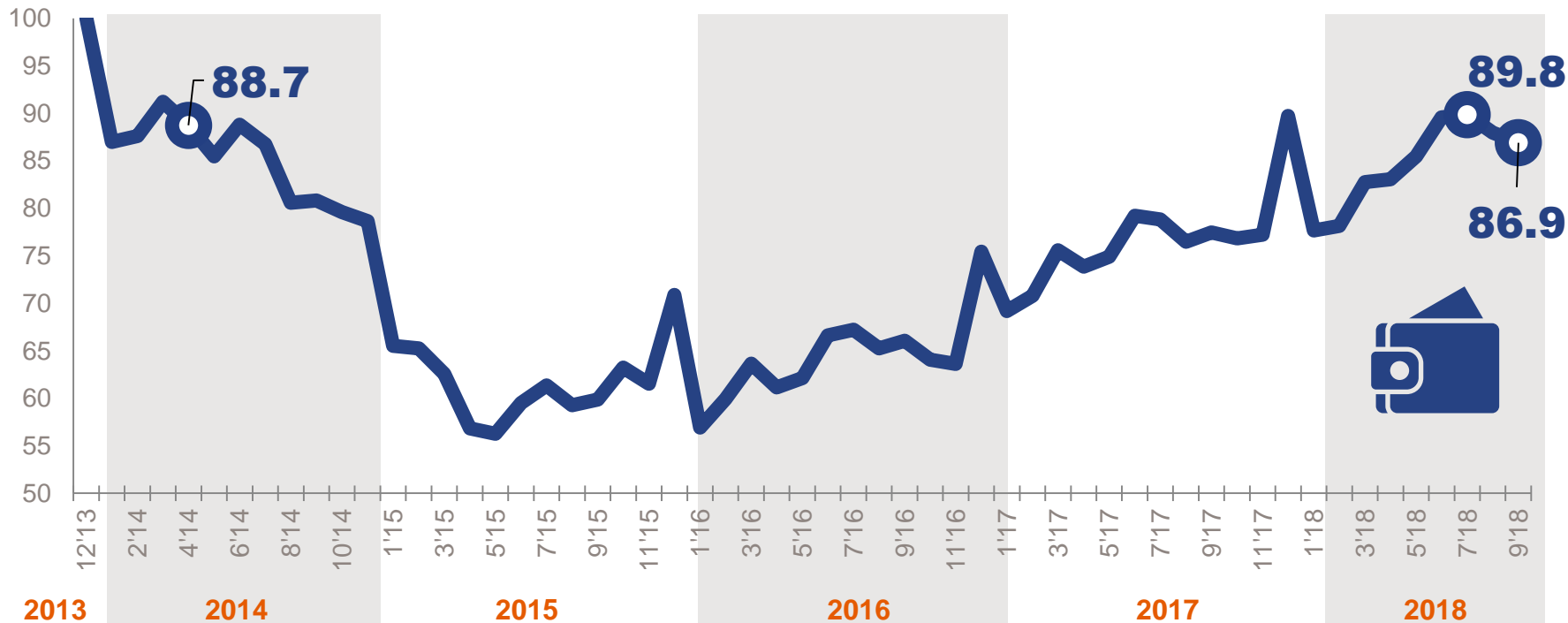
Дані Держстату (обстеження домогосподарств)

© GfK | Тенденції в економіці 2018 | 14 грудня 2018 року

Реальна заробітна плата

Реальна зарплата майже сягнула докризового рівня. Надалі: сповільнення

Дані Держстат, власні розрахунки

© GfK | Тенденції в економіці 2018 | 14 грудня 2018 року

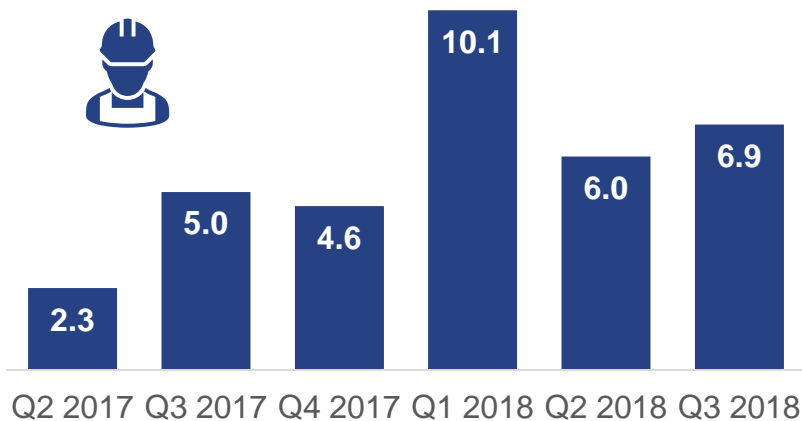
Брак кадрів стримує виробництво більше, ніж брак потужності

Що стримує виробництво?

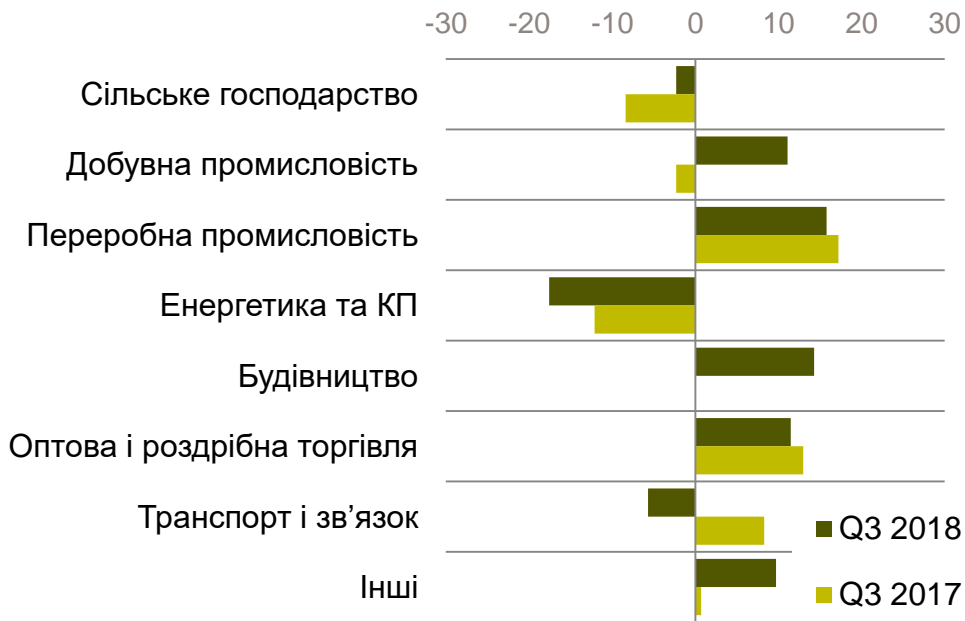
32%: «Брак кваліфікованих кадрів» vs. **18%:** «Брак виробничих потужностей»

Баланс очікувань зміни кількості працівників

Дані опитування підприємств НБУ, 3-й квартал 2018 року

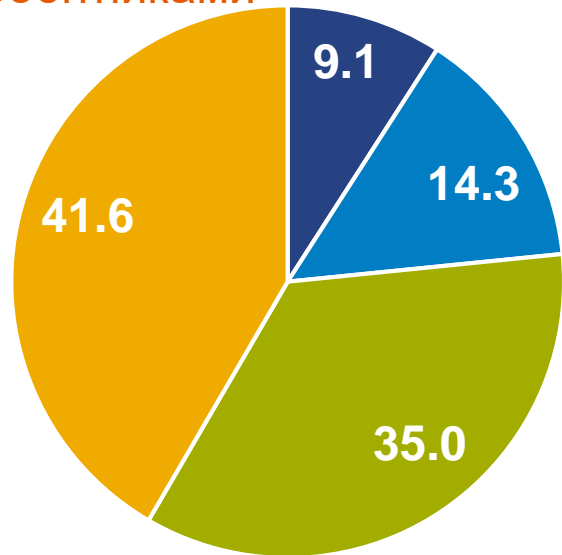
© GfK | Тенденції в економіці 2018 | 14 грудня 2018 року

Трудові мігранти: **1,3 млн.осіб** у 2015-2017 роках

Близько половина трудових мігрантів виконують некваліфіковану роботу. Третина є кваліфікованими робітниками

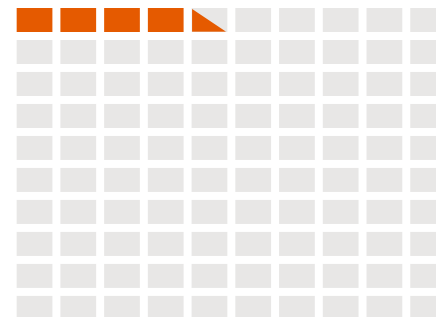

- Професіонали
- Торгівля та послуги
- Кваліфіковані робітники
- Найпростіші професії

Частка трудових мігрантів у загальній кількості населення віком 15-70 років:

4,5%

(2015-2017 роки)

Підтримка із закордону

Близько 10% ВВП у першому півріччі 2018 року

Приватні грошові перекази в Україну, млн. дол. США

Дані НБУ

© GfK | Тенденції в економіці 2018 | 14 грудня 2018 року

Зарплата не є визначальним показником добробуту

Наявний дохід на душу в місяць

Топ-10 областей

Номінальна зарплата

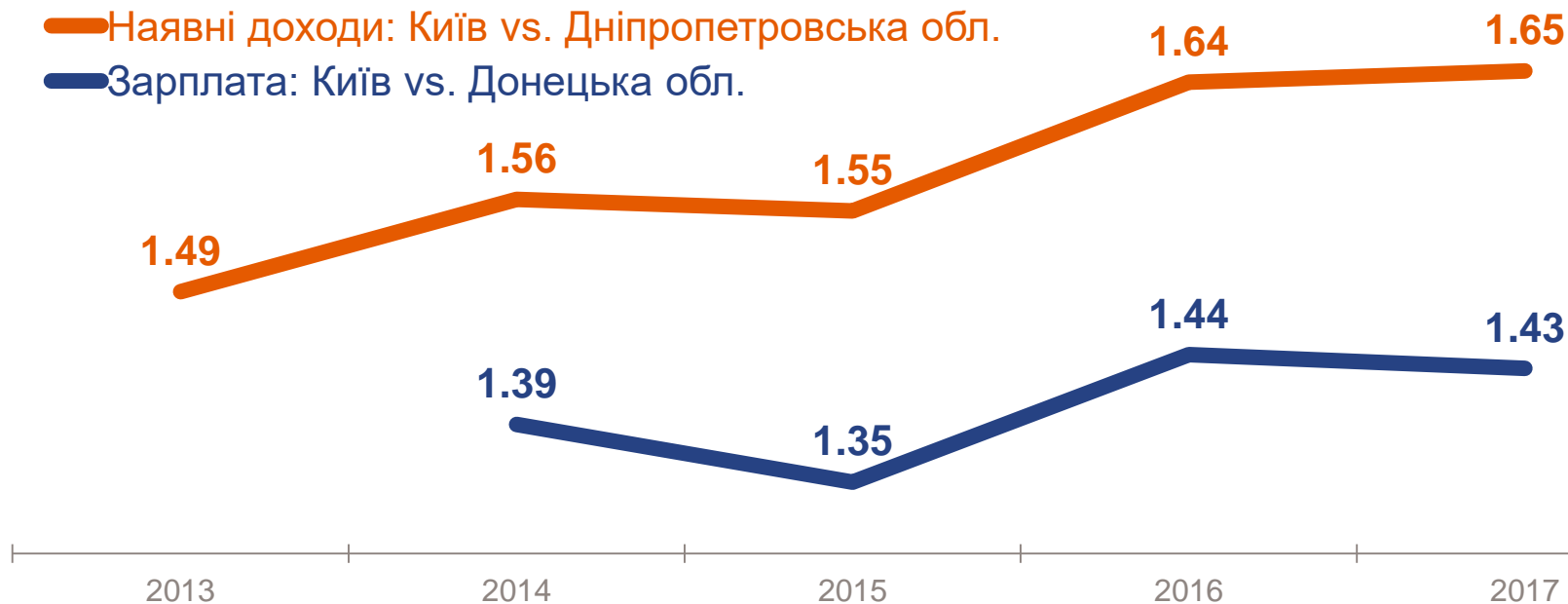
Топ-10 областей

Розрив між Києвом і регіонами зростає

Відношення рівня доходів і зарплати Києва до другої у рейтингу області

Споживче кредитування далі набирає обертів

Окрім споживчих кредитів до 1 року, динаміку росту мають кредити на 1-5 років

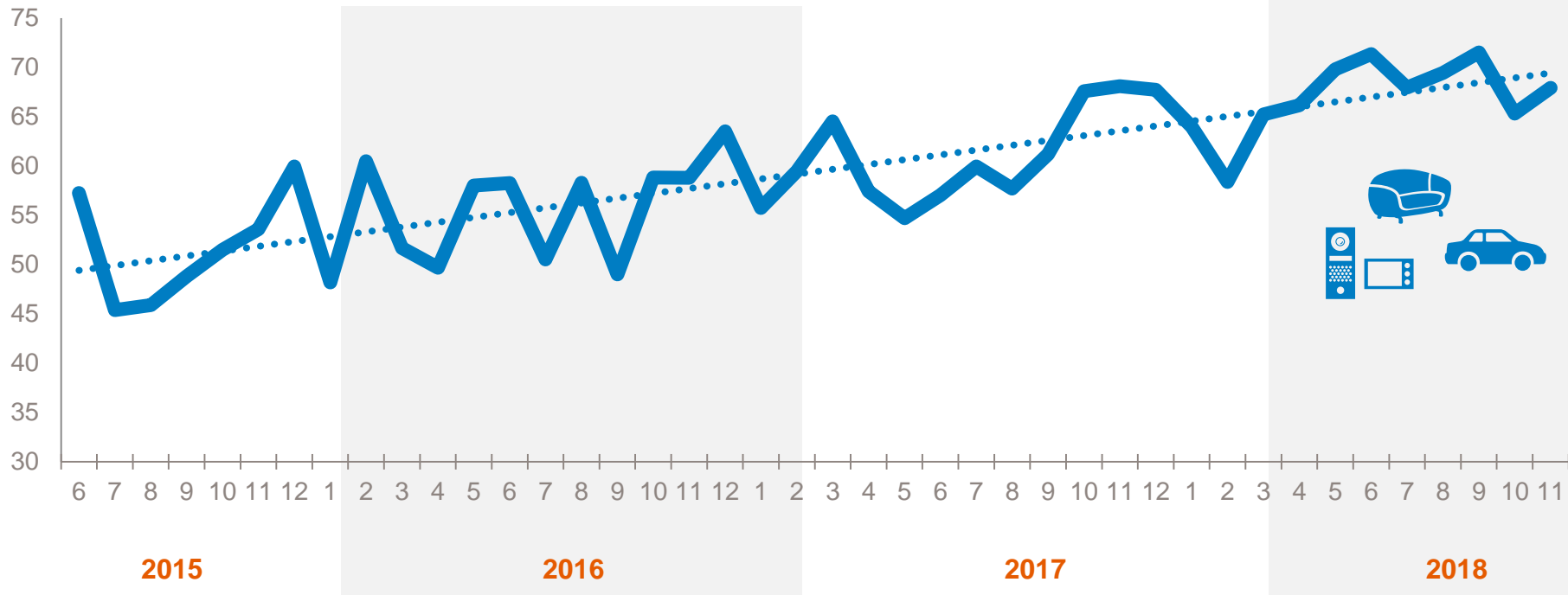

Споживчі кредити строком більше 5 років та іпотечні кредити мають спадну тенденцію через погашення старих кредитів

Готовність споживачів робити великі покупки має тенденцію росту

Готовність робити великі покупки корелює з очікуванням розвитку економіки

Групи непродуктованих товарів з найвищими темпами росту продажів у роздрібній мережі

2017 рік

1-ше півріччя 2018 року

% росту у фізичному обсязі

Інвестиції: стрімкий ріст, але інвестицій все ще недостатньо

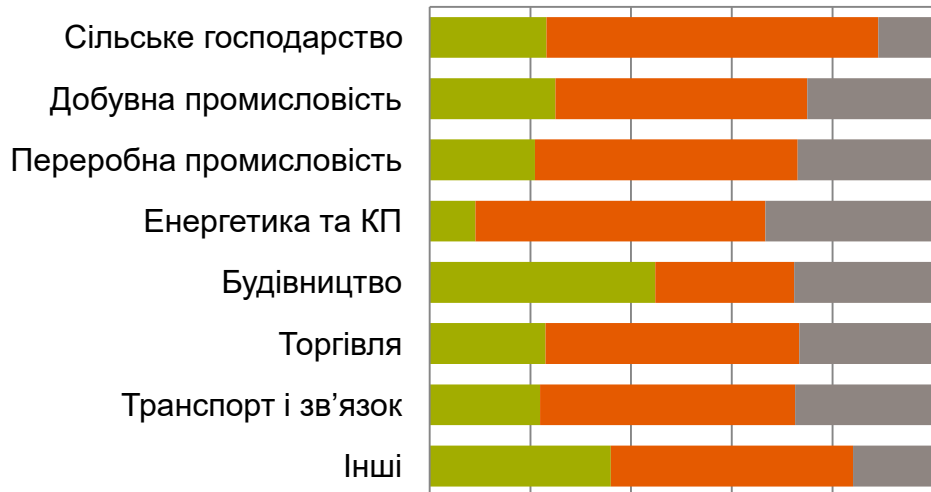
Потреба в інвестиціях

Спроможність задовольнити попит

- Залучаючи додаткові потужності
- Працюючи майже на повну потужність
- Працюючи не на повну потужність

0 20 40 60 80 100

Очікування щодо зміни інвестицій

- У будівлі
- В машини і обладнання

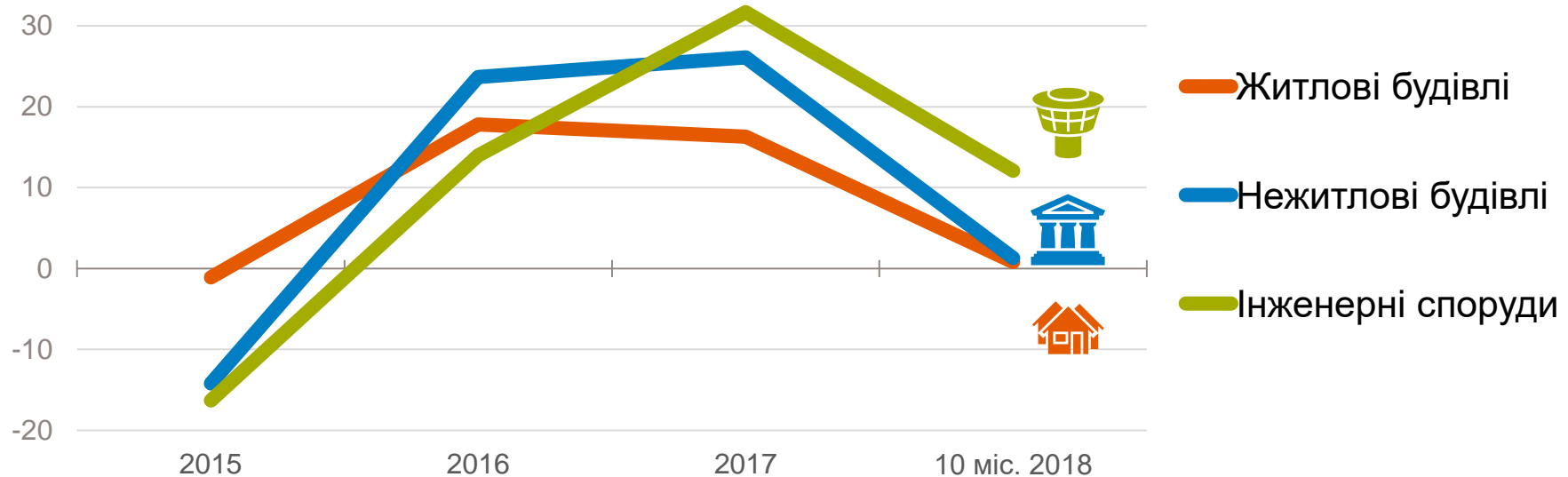
0 10 20 30 40 50

Житлове будівництво гальмує

Найвищі темпи росту у 2017-2018: будівництво інженерних споруд

% зміни обсягів будівництва за видами,
рік до року

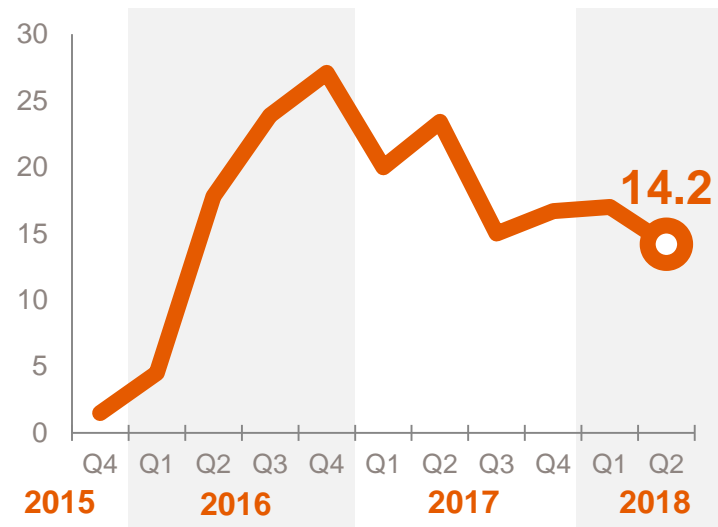
Темпи приросту інвестицій вповільнюються

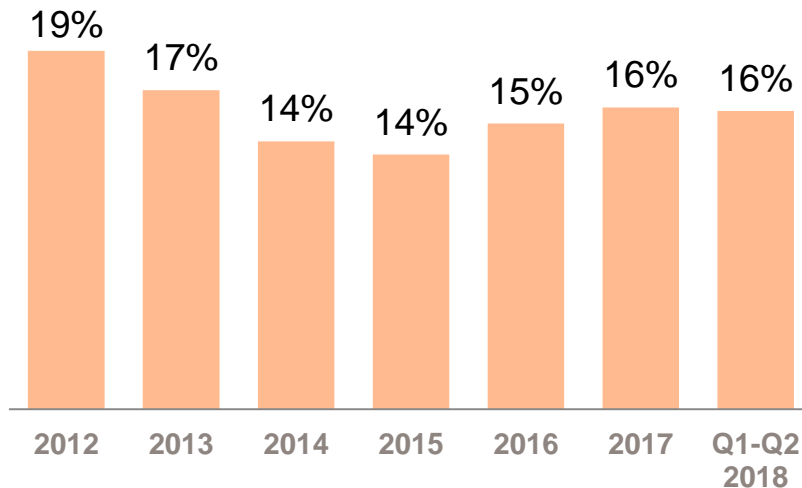
Інвестиції зростають двозначними темпами, але їх частка у ВВП залишається **низькою**

Динаміка інвестицій

(% реальної зміни, рік до року)

Частка інвестицій у ВВП: Україна

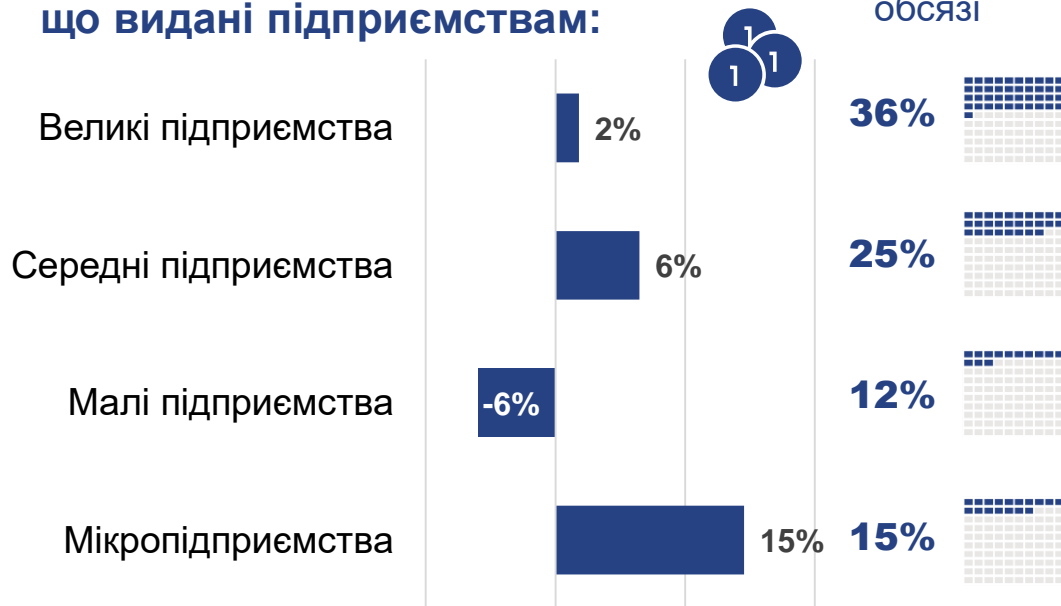
Банки досягли прибутку, обережно розширюють кредитування підприємств

У вересні 2018 року порівняно до грудня 2017 року:

- **7%** зростання загального обсягу кредитів підприємствам (залишки на кінець періоду)
- **18%** зростання обсягу кредитів підприємствам строком погашення до 1 року
- **78%** зростання обсягу кредитів мікропідприємствам (до 10 працівників) з річним доходом від 50 тис. до 500 тис. євро

% зміни залишків за кредитами, що видані підприємствам:

Ризики: борг, вибори, розрив співпраці з МВФ

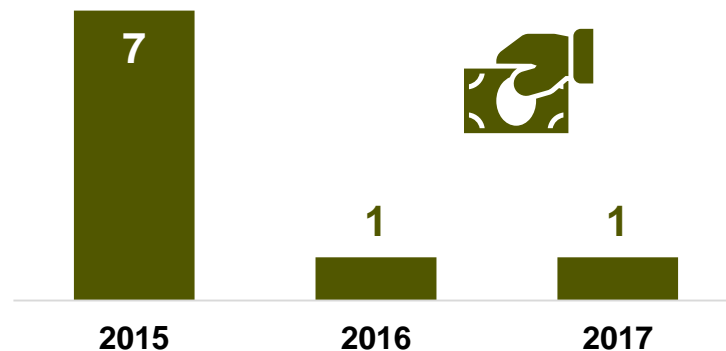
Головне питання: як профінансувати виплати зовнішнього боргу?

Виплати за держборгом в іноземній валюті, млрд. доларів США

Отримано в рамках програми МВФ, млрд. доларів США

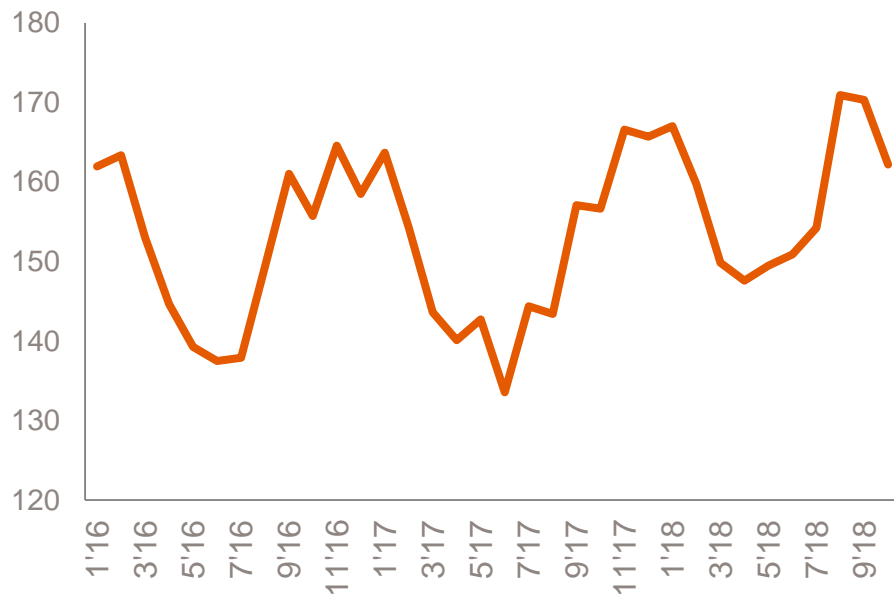
17,5 млрд. доларів — загальна сума, що може бути виділена у рамках поточної програми з МВФ

Девальваційні очікування та коливання обмінного курсу

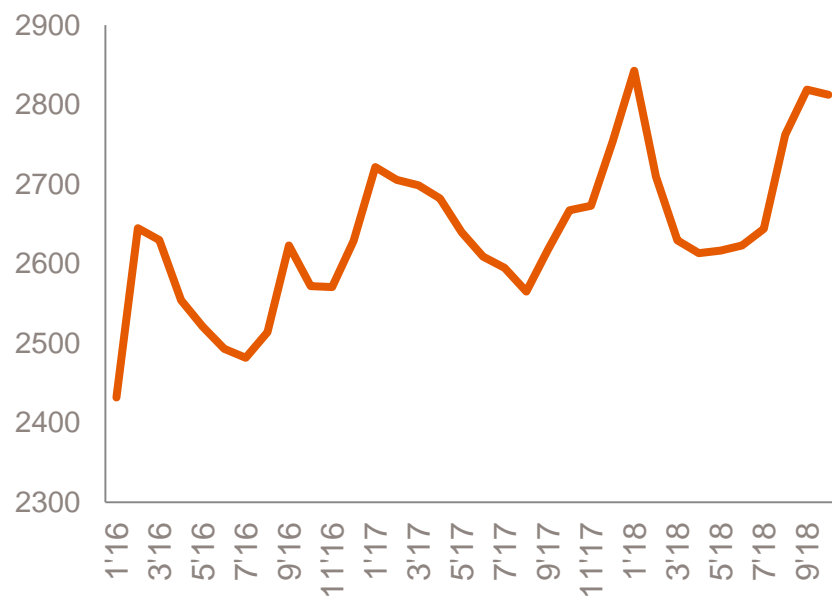

Обмінному курсу притаманні коливання з невеликою тенденцією до росту

Девальваційні очікування споживачів, індекс

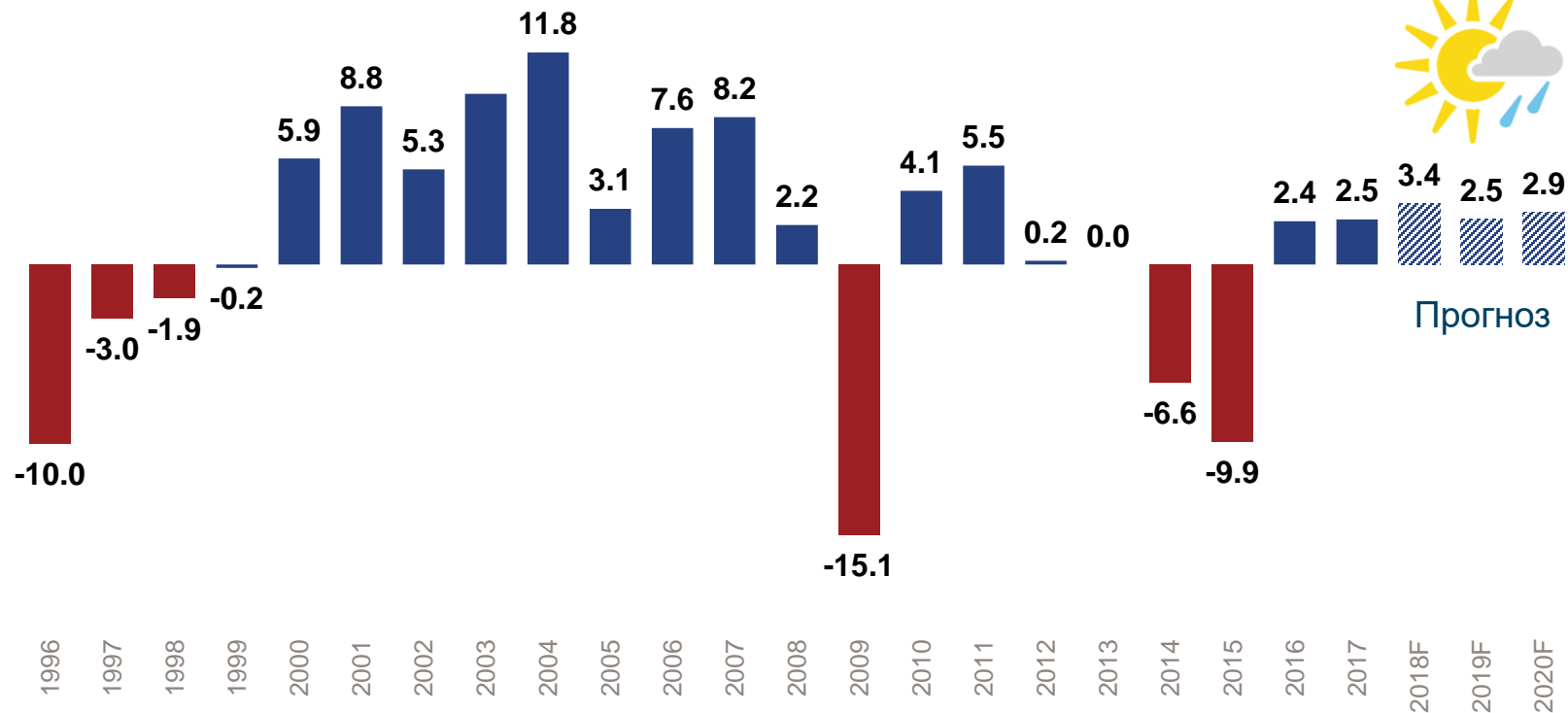

Обмінний курс, міжбанк, грн. за 100 USD

Висновки та перспективи на 2019-2020 роки

Прогнози на 2019 рік — стримані

Можливі точки росту

Експертна оцінка

- **Аграрний сектор** – інвестиції у довгострокові культури (сади, виноградарство), збільшення ступенів обробки, розвиток послуг для аграрного сектору
 - Умова для довгострокових інвестицій – відкриття ринку землі.
- **Переробна промисловість:**
 - На глобальному рівні McKinsey Global Institute називає такі перспективні галузі для економік, що розвиваються: текстильна галузь, електроніка та електричне обладнання, автомобільна галузь.
- **Приватизація державних підприємств:**
 - Відкриває можливості для інвестування, у тому числі для малих та середніх інвесторів.
 - Має вирівняти правила гри, сприяти чесній конкуренції.
- **Прозорий доступ до ресурсів держави** (там, де приватизація неможлива) через концесії, відкриті конкурси.
 - Очікується прийняття закону «Про концесії», розробляються пілотні проекти з концесії.
 - Важливо забезпечити доступ до державних ресурсів (наприклад, деревини) на відкритій конкурсній основі.
- **Добувна промисловість, електроенергія, комунальні послуги** – за умови продовження реформ у цих секторах.
 - Наприклад, зростає видобуток газу приватних компаній, державні компанії роблять інвестиції в буріння, які збільшать видобуток у майбутньому, розвивається ринок послуг для добувної промисловості.
- Розвиток некапіталоємних **галузей, побудованих на знаннях.**